1.4.2016

LAUSUNTO PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE; HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KEHITYSVAMMAISTEN ERITYISHUOLLOSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 96/2015)

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksen johdosta perustuslakivaliokunnalle lausuntonaan seuraavan:

Eduskunnan perustuslakivaliokunta esitti 10.12.2015 sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (PeVL 15/2015 vp), että lakiehdotus voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, jos valiokunnan sen 33 §:stä ja 38 §:stä sekä rajoitustoimenpiteistä säätämisestä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon. Perustuslakivaliokunta piti asian luonteen vuoksi välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta saattaa sääntelyn perustuslakivaliokunnan uudelleen arvioitavaksi, jos se päätyy ehdottamaan lakiin uusia säännöksiä rajoitustoimenpiteiden käytöstä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle sen pyynnöstä 29.1.2016 ja 25.2.2016 päivätyt vastineet, joissa ehdotettiin lakiesitykseen vastaavia muutoksia, joita perustuslakivaliokunnan nyt arvioitavana olevassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa on ehdotettu.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa on ehdotettu tehtävän selväpiirteisemmäksi rajaa tahdosta riippumattoman ja vapaaehtoisen erityishuollon välillä. Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa tältä osin myös sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 29.1.2016 antamaansa vastineeseen, jossa on käsitelty laajemmin rajanvetoa vapaaehtoisen ja tahdosta riippumattoman erityishuollon välillä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa lakiehdotusta on ehdotettu myös täydennettäväksi menettelysäännöksillä, jotka koskevat tutkimuksen suorittamista ennen tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon määräämistä. Lisäksi tutkimukseen määräämistä koskevaan päätökseen ehdotetaan muutoksenhakuoikeutta. Lakiin on ehdotettu sisällytettäväksi myös säännös tahdosta riippumattomassa erityishuollossa olevan henkilön ja hänen laillisen edustajansa tai hänen omaisensa tai muun läheisensä oikeudesta saada tahdosta riippumattoman erityishuollon edellytykset arvioitaviksi erityishuollon aikana. Kiinnipitämistä koskevaa 42 f §:ää on ehdotettu täydennettäväksi kiinnipitämisen tarkoitusta kuvaavalla maininnalla ”rauhoittamistarkoituksessa”. Lisäksi lakiehdotukseen on ehdotettu lisättäväksi välttämättömän terveydenhuollon antamista, rajoittavia välineitä ja asusteita sekä liikkumisvapauden rajoittamista koskevat säännökset perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Perustuslakivaliokunta edellytti, että kyseisistä rajoitustoimenpiteistä on säädettävä perusoikeusrajoitusten edellytykset täyttävällä tavalla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, jos niiden käyttöä pidetään välttämättömänä. Kyseisissä ehdotetuissa säännöksissä on varmistettu se, että merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävien rajoitustoimenpiteiden käytöstä päätetään viranomaisten toimesta ja virkavastuulla.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli lisäksi syytä harkita mielenterveyslakia vastaavien, ulkopuolista arviota koskevien säännösten sisällyttä-

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

mistä kehitysvammalakiin. Sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 29.1.2016 antamassa vastineessa ei kuitenkaan ehdotettu ulkopuolista arviota koskevien säännösten lisäämistä kehitysvammalakiin, sillä päätöksen tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkamisesta tekee aina monijäseninen erityishuollon johtoryhmä tutkimuslausunnon perusteella ja tutkimuslausunnonkin laatii kolme eri asiantuntijaa, jolloin henkilön erityishuollon tarve tulee arvioiduksi usean asiantuntijan toimesta. Lisäksi erityishuollon johtoryhmä on erillinen toimielin suhteessa erityishuollon toimintayksikköön, jossa henkilölle annetaan tahdosta riippumatonta erityishuoltoa.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan perustuslakivaliokunnan tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset on otettu sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa asianmukaisesti huomioon.